

Предприятието и неговата среда

Предприятието е основно структурно звено на националната икономика. Предприятието е стопанска единица, която произвежда и реализира стоки и услуги (блага) с цел генериране на печалба. Сред ТЗ предприятието е съвкупност от права, задължения и фактически отношения. Правата – неговото имущество; задълженията – всичко, което дължи към банката, персонала; фактически отношения – отношения между партньорите. Според ТЗ фирма е търговец, който се подписва и упражнява своята дейност. Фирмата може да има повече от едно предприятие. Всяко предприятие е **формална организация**, но не всяка формална организация е предприятие.

Предприятия са: заводът, автомивка, салон за красота, заведение за бързо хранене, магазинът, автомобилният сервиз, шивашкото ателие и т.н.

ресурси $\xrightarrow{\text{вход}}$ трансформационен процес $\xrightarrow{\text{изход}}$ краен резултат

- технологично оборудване;
- материални ресурси;
- работна сила

- продукт;
- услуга;
- отпадъци.

Видове предприятия:

- според особеностите на използваните ресурси – енергоемки; материалоемки; трудоемки; капиталоемки.

- според отрасловата им принадлежност – индустриални; търговски; транспортни; строителни; застрахователни.

- според размера им - микро(>10д.); малки (>50души); средни (>250 д.) предприятия; големи (над 250 д.)

В зависимост от броя на работниците, приходите от продажба, стойността на активите се формира размера на предприятията.

- според формата на собственост – държавни (пощата; БДЖ); общински (предприятия свързани с чистотата; ВиК); частни (предприятия на ФЛ и ЮЛ); кооперативни; смесени (топлофикация София).

- според правната си форма – ЕТ; кооперации; търговските дружества (ООД, АД, КДА, КА, СД); капиталови; персонални.

Отраслови различия:

- различия в необходимите инвестиции;

- разрешителните режими;

- в структурата на имуществото;

- мобилност на предприятието;

- сложност на производствената технология;

- различни изисквания към квалификацията на персонала – то е свързано с имуществото и структурата на предприятието.

Предприятието като производна система :

- **Изкуствена** (създадена от човека с цел да произвежда продукти и услуги, за да получи печалба);

- **Отворена система** – непрекъснато взаимодейства с околната среда; има връзки между отделните елементи;

Този учебен материал е публикуван от потребител в www.referati.org

- **Реална система** – съществува във времето и пространството;
- **Нереална** – те съществуват в нашето въображение;
- **Вероятностна система**- не може точно да се определи неговото поведение във времето
- **Динамична система**- тъй като променя своето състояние във времето, под въздействие на отделните елементи и на околната среда като съвкупност;
- **Социална система**- в него работят хора и от финансовото състояние на предприятието зависи как ще живеят хората, които работят в него;
- **Самостоятелна система**- за кого, как и какво (колко) да произвежда, предприятието взема тези решения самостоятелно, отговаряйки със своето имущество;
- **Сложна система**- има значение на многоаспектна дейност, като производствена, социална и битова дейност;
- **Саморегулираща и саморазвиваща се система**

Предприятието се изменя под въздействието на околната среда. Средата на предприятието най-общо е съвкупността от фактори и елементи намиращи се извън него и влияещи за неговото развитие. В зависимост от характера на неговото въздействие тези фактори могат да се групират на фактори на макросредата и микросредата. Втората група фактори, влияят пряко и индиректно върху предприятието. То предприятието не може да ги избира, да им въздейства и управлява.

Факторите на макросредата са няколко подгрупи:

- **политико- правни фактори** – цялата нормативна база, политическата ситуация, режими за опазване на околната среда;
- **икономическите фактори**, влияния и процеси резултатират в редица параметри, като БВП, спестявания и популателна способност на населението, цени, данъци, такси, акцизи, мита, инфлация, лихвен процент, валутен курс (в зависимост дали са износители с национални ресурси и т.н.);
- **демографските фактори**- мобилност, естествен прираст, полова структура, възрастова структура. Те ще влияят от търсенето, предприятието ще се съобразява с тях;
- **културни фактори**- мита, религиозни норми, традициите; особено са важни за производството, което се изнася за чужбина;
- **природни фактори** или природни ресурси – са възстановими (гори, пасища) и невъзстановими, предприятието да се съобразява с тях, да се търсят техни заместители;
- **технологичните фактори**- изместват старите и новите традиции ги изместват (внедряват нови технологии).

Фактори, които влияят пряко върху предприятието са (микросреда):

- 1) потребители (методи за стимулиране на потребителите)
- 2) доставчиците (може да ги избират)
- 3) конкурентите (всяко предприятие има и може да влияе)-конкурентни стратегии
- 4) посредниците и други партньори на предприятието- медиите са особено важни; имиджа на предприятието (потребителя купува някой път марката)

Цели на предприятието (зависи от средата), са конкретни крайни състояния или крайни резултати, които то се стреми да постигне с ограничените си ресурси. Те са **стратегически и тактически**.

Стратегически цели са оцеляването, увеличаване на печалбата, повишаване на конкурентноспособността, завоюване на други пазари. **Тактическите цели** са например- подобряване качеството на продукта, снижаване на трудовите, енергийни разходи, разширяване на асортимента, намаляване на замърсяването на околната среда.

Целите на предприятието **не са константа**, т.е. те се променят във времето. Освен това предприятието не се стреми да постига една единствена цел.

При целеполагането трябва да се отчитат няколко основни момента:

- 1)целите трябва да се дефинират ясно и точно;
- 2)трябва разумно да се позиционират във времето, което ще спомогне правилно да се разпределят и концентрират ресурсите, необходимо за тяхното постигане;
- 3)целите на предприятието не трябва да се намират в противоречие;
- 4)целите трябва да са реалистични.